

Vereffening nalatenschap

Meer duidelijkheid gewenst

Kan iedereen als vereffenaar optreden? Mag de vereffenaar wel of niet om een aanwijzing vragen? En hoe zit het met de beloning? Het systeem van vereffening roept nog vragen op.

TEKST Wilma van Hoeflaken | BEELD Truus van Gog

Het systeem van vereffening is in de kern een goed systeem, stelt Twan Bennenbroek, rechter (en voorheen notaris) en voorzitter van de Expertgroep Erfrecht. 'Het is goed dat het in de wet is opgenomen, want het biedt handvatten voor de manier waarop we bij nalatenschapsafwikkeling met belangen van schuldeisers moeten omgaan. Maar op een aantal punten zou er iets moeten veranderen of moet er meer duidelijkheid komen, is het breed gedragen idee.'

Op 21 november organiseerde de Expertgroep Erfrecht en SSR (het opleidingsinstituut van de Rechtspraak en het Openbaar Ministerie) in samenwerking met de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB), de Vereniging Erfrecht Advocaten Nederland (VEAN) en de Universiteit van Utrecht een congres over vereffening. Bennenbroek: 'We willen met de verschillende beroepsgroepen praten over meer eenduidigheid.'

RUGDEKKING

'Soms zoeken vereffenaars rugdekking door zaken vooraf voor te leggen aan de rechter', vertelt Bennenbroek. 'De rechter kan die rugdekking niet geven, want hij moet na afloop wellicht een oordeel uitspreken over de vereffening. Dat is een ongelukkige situatie.' De wet geeft de rechter de mogelijkheid om aanwijzingen te geven aan de vereffenaar. Op basis hiervan vragen sommige vereffenaars zelf om een aanwijzing. 'Hier zou de wet duidelijker over kunnen zijn', vindt Bennenbroek. Kan de rechter dit zelf niet zeggen tegen de vereffenaar? 'Dat doet deze rechter met enige regelmaat. Maar ideaal zou zijn als ook vastgelegd werd dat de vereffenaar periodiek inzicht geeft aan de rechter wat de stand van zaken is. Dat geeft de rechter de mogelijkheid om een aanwijzing te geven als hij vindt dat daarvoor aanleiding is.'

Volgens Eric de Jong, notaris in Den Bosch, is de wet echter voldoende duidelijk. 'Je moet de

kantonrechter alle inlichtingen geven waar hij om vraagt. Op basis daarvan kan de kantonrechter een aanwijzing geven. Maar in de praktijk zie je dat vereffenaars dat traject andersom volgen en zelf aan de kantonrechter om een aanwijzing vragen.' Hij stelt dat dit in de overgrote meerderheid van de gevallen niet nodig is. 'Ik zeg het een beetje zwart-wit: een professionele vereffenaar verzoekt niet om een aanwijzing. Als vereffenaar moet je een beslissing nemen en aan het einde van de rit rekening en verantwoording afleggen. Als jij verantwoord en zorgvuldig beslissingen neemt en handelingen verricht, heb je geen aanwijzing nodig.' Hij veronderstelt dat notarissen dat weleens lastig vinden. 'Zij zijn gewend aan laveren en de middenweg kiezen.' Jan Biemans, hoogleraar Burgerlijk recht, merkt op dat rechters het liefst terughoudend omgaan met aanwijzingen. 'Dat is terecht. Maar soms heeft een vereffenaar behoefte heeft aan *guidance*. Doe ik het wel goed? Het zou goed zijn als rechters daar dan toch een oordeel over geven.' Eelco Anink, advocaat bij De Boorder Schoots, beaamt dat. 'Je moet natuurlijk niet steeds vragen: kantonrechter,

*‘Je moet de
vereffenaar
vergelijken met
de curator in een
faillissement’*

doe ik het goed? Maar soms zijn er onduidelijkheden en heb je behoefte aan een aanwijzing.’

SUPERPREFERENT

Ook is er behoefte aan duidelijkheid over de beloning. Welke elementen vallen daar precies onder? En als er meer schulden dan bezittingen zijn, moet dan eerst het loon van de vereffenaar worden betaald? ‘Het zou een groot goed zijn als dat expliciet in de wet wordt opgenomen’, vindt Bennenbroek. ‘De uitkomst vind ik niet belangrijk. Duidelijkheid over de superpreferentie van het loon van de vereffenaar staat voorop.’ Biemans zegt: ‘Als er eenmaal een vereffenaar is aangesteld, zou diens loon als eerste uitbetaald moeten worden.’ Hij wijst erop dat het belangrijk is dat de vereffenaar zich bij zijn declaraties realiseert dat hij met geld van de erfgenamen en de schuldeisers bezig is. ‘Er zou duidelijkheid moeten komen over de kosten en de tarieven.’ Ook Anink vindt het wenselijk dat de beloning wettelijk geregeld wordt. Er is al een wettelijke grondslag en basis voor het loon, stelt De Jong daarentegen. ‘Het is superpreferent. Dat staat

gewoon in de wet, in boek 3 Burgerlijk Wetboek, waar het algemene vermogensrecht wordt beschreven.’

FORMELE STATUS

Wie kan optreden als vereffenaar? Bennenbroek: ‘Ik zou het toejuichen als we een formele status kunnen verbinden aan lijsten met vereffenaars die aan kwaliteitseisen voldoen. Misschien een landelijke lijst waar alle rechtbanken samen uit kunnen putten.’ Anink wijst erop dat vereffenaar geen beschermd beroep is. ‘Het is van belang dat de vereffenaar een “nalatenschapsjurist” is die ook kennis heeft van faillissementsbepalingen die van toepassing zijn op de vereffening.’ Hij voegt eraan toe: ‘Het is mensenwerk. Je moet ook een beetje praktisch zijn.’ Biemans zegt: ‘Bij een ingewikkelde nalatenschap, die bijvoorbeeld gelijkis vertoont met een faillissementsboedel, zou je willen dat de vereffenaar niet alleen goed op de hoogte is van het erfrecht, maar ook van het insolventierecht. En dat de vereffenaar inzicht heeft in de wisselwerking daartussen.’ Of kennis van het insolventierecht nodig is, hangt van de casus

af. Biemans: ‘Als er een formele lijst is, zou je daarop kunnen aangeven of een vereffenaar over specifieke kennis beschikt.’

Voor De Jong is het cruciaal dat een vereffenaar niet alleen over voldoende kennis beschikt, maar ook onder het tuchtrecht valt en een beroepsaansprakelijkheidsverzekering heeft. ‘Dan komen er een paar beroepsgroepen in aanmerking, notarissen, advocaten, accountants en deurwaarders. Ik ben er voorstander van dat tuchtrecht en verzekering zo worden geregeld dat ook personen die niet binnen deze beroepsgroepen vallen vereffenaar kunnen worden.’

ROL VAN DE NOTARIS

Vereffenaars zijn er voor de schuldeisers. Notarissen daarentegen zijn wellicht geneigd om te kijken naar de belangen van de erfgenamen. Bestaat die tegenstelling in de praktijk? ‘Het kan in de praktijk botsen’, denkt Biemans. ‘Zeker als een nalatenschap negatief is en de erfgenamen schuiven een vereffenaar naar voren die zij zelf betalen.’ De Jong zegt: ‘Het mag niet botsen. Op dat moment ben je vereffenaar en heb je een andere pet op. Je moet de vereffenaar vergelijken met de curator in een faillissement. Dan snap je dat de belangen van de schuldeisers voorop staan. Overigens zijn hun belangen niet altijd tegenstrijdig met die van erfgenamen.’

‘De meeste notarissen die benoemd worden tot vereffenaar hebben zich hierin gespecialiseerd’, zegt Bennenbroek. ‘Als rechter constateer ik dat ze zich voldoende bewust zijn van hun rol als vereffenaar.’ Anink stelt: ‘Hoewel de vereffening primair gaat over de belangen van de schuldeisers, is het in goede banen leiden van de boedelafwikkeling ook in het belang van de erfgenamen.’ Hij denkt dat de notaris als “nalatenschapsjurist” daartoe goed in staat is. ‘Vereffening wordt ook toegepast bij ruziënde erfgenamen. Dan is het fijn als er een professional komt die de boedel verdelingsklaar maakt.’ ■